

Richard Bell afsluttede i 1939. Men den moderne koranforskning har taget mange andre, historiske, tekstkritiske, filologiske og exegetiske sider op. I den her foreliggende samling har professor Paret imidlertid ikke ladet sig nøje med et skønsomt (og i så fald tilfældigt) udvalg, men præsenteret 48 afhandlinger af vidt forskellig herkomst på en sådan måde, at udvalget opfylder alle rimelige krav til repræsentativitet og alsidighed; bogen må blive et helt uundværligt arbejdsinstrument både i forskning og universitetsundervisning.

*E. Ladewig Petersen*

*J. van Ess: Zwischen Hadit und Theologie. Studien zum Entstehen prädestinarianischer Überlieferung. Studien zur Sprache, Geschichte und Kultur des islamischen Orients NF Bd. 7. Walter de Gruyter, Berlin & New York, 1975. xii+218 s. DM 108.*

Bag den umiddelbart måske kryptiske titel skjuler sig en overordentlig kyndig og dygtigt gennemført undersøgelse af sider af den islamiske traditions tilblivelse. Som studieobjekt har dr. van Ess valgt spændingen mellem prædestination og fri vilje, der i Muhammeds forkyndelse ikke egentlig var noget problem, men snarest for ham det mest paradoksale bevis for åbenbaringens sandhed. Først på sekundære stadier af udviklingen opfattedes de to elementer som alternativer og gøres til genstand for bidske teologiske debatter, ifølge forf. navnlig fordi ummayyadekalifatets herskerideologi knyttes til forsynslæren som middel til sikring af kalifatets legitimitet og af undersåtternes ubetingede lydighedspligt.

Denne side af udviklingen – som specielt den skotske orientalist Wm. Montgomery Watt har helliget sig (jf. ndfr. s. 267 f.) – er imidlertid ikke dr. van Ess' hovedanliggende. Hans mål har været det rent tekniske at undersøge opbygningen af den islamiske overlevering fra formelle og indholdsmæssige synspunkter indtil traditionens ydre skikkelse fikses i løbet af 700-tallet. Ved anvendelse af raffinerede undersøgelsesmetoder lykkes det forf. at opstille en række kriterier af forskellig art, men trods sit tekniske anlæg rækker bogens betydning i virkeligheden langt videre; den kaster et skarpt lys over det milieu, hvori traditionen udformes. Denne side af den islamiske tradition får dermed – ligesom det tidligere er påvist for den ældste historieskrivning – socialhistoriske dimensioner af betydelig interesse.

*E. Ladewig Petersen*

*W. Montgomery Watt: The Formative Period of Islamic Thought. Edinburgh, at the University Press 1973. XII+424 s. £ 5.00.*

Denne bog er en moderne afløser af D. B. Macdonald's nu meget bedagede fremstilling af muhammedansk teologi og filosofisk tænkning. Med stor lærdom har forfatteren sammenfattet sine egne, vidtspændende studier og resultaterne af andre forskeres kildestudier, M. Allards, Cl. Cahens, H. Laousts, W. Madelungs, E. Ladewig Petersens o.a. Bogens første halvdel behandler den politiske baggrund for de tidligste, sekteriske afvigelser, anden halvdel *mu'tazilismens* (den teologiske rationalismes) indflydelse og *sunnismens* (ortodoksiens) konsolidering, der betragtes som afsluttet 950.

Bogen kommer højst betimeligt, og den er ubestrideligt et hovedværk indenfor sit felt; den burde endda være blevet håndbogen for vor generation. Skade blot, at forf. har forsøgt at forbinde sin fremstilling af det historiske begivenhedsforløb med den islamiske teologis og filosofis systematiske opbygning. Han vil isolere Islam fra førislamiske hellestiske og iranske indflydelser ved at forklare næsten alt som resultat af elementer, som